

प्रदेश राजपत्र

लुम्बिनी प्रदेश सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ५) मुकाम: बुटवल, असार ०८ गते, २०७८ साल (अतिरिक्ताङ्क १३)

भाग १

प्रदेश सरकार

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको सूचना

नेपालको संविधान बमोजिम लुम्बिनी प्रदेशको प्रदेश सभाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

सम्बत् २०७८ सालको ऐन नं. २

सेवा केन्द्र तथा पुनर्स्थापना केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन र सेवा तथा पुनर्स्थापना

कोष सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना: घरेलु हिंसाबाट पीडितलाई तत्काल सुरक्षा प्रदान गर्न तथा उपचारको क्रममा अलग्गै बस्ने व्यवस्थाका लागि सेवा केन्द्र र मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारबाट पीडित व्यक्तिहरूका लागि पुनर्स्थापना केन्द्रको स्थापना, व्यवस्थापन तथा संचालनका निमित्त प्रदेश सरकारले सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषको स्थापना गर्न वाञ्छनीय भएकाले, लुम्बिनी प्रदेशको प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम "सेवा तथा पुनर्स्थापना कोष ऐन, २०७८" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा:-

(क) "कोष" भन्नाले दफा ९ बमोजिमको सेवा तथा पुनर्स्थापना कोष सम्झनु पर्छ ।

(ख) "पुनर्स्थापना केन्द्र" भन्नाले मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा १३ को उपदफा (१क) र (१ख) बमोजिमको पुनर्स्थापना केन्द्र सम्झनु पर्छ ।

(ग) "मन्त्रालय" भन्नाले प्रदेश सरकारको घरेलु हिंसा वा मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार पीडित सम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्छ ।

(घ) "समिति" भन्नाले सेवा तथा पुनर्स्थापना कोष संचालक समिति सम्झनु पर्छ ।

- (ड) "सेवा केन्द्र" भन्नाले घरेलु हिंसा (कसुर र सजाय) सम्बन्धी ऐन, २०६६ को दफा ११ को उपदफा (१क) र (१ख) बमोजिमको सेवा केन्द्र सम्झनु पर्छ ।
- (च) "स्वास्थ्य केन्द्र" भन्नाले अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी र उपस्वास्थ्य चौकी लगायतका स्वास्थ्य संस्था समेत सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्र सम्बन्धी व्यवस्था

३. सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्र स्थापना गर्न सक्ने: (१) घरेलु हिंसा (कसुर र सजाय) ऐन, २०६६ को दफा ११ को उपदफा (१क) बमोजिम प्रदेश सरकारले सेवा केन्द्रको स्थापना गर्न सक्नेछ ।
- (२) मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण ऐन, २०६४ को दफा १३ को उपदफा (१क) बमोजिम प्रदेश सरकारले पुनर्स्थापना केन्द्र स्थापना गर्न सक्नेछ ।
- (३) कुनै संस्थाले प्रदेश सरकारको स्वीकृती लिई सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्र स्थापना गरी संचालन गर्न सक्नेछ ।
- (४) सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्रको स्थापना र स्वीकृती सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (५) सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्रहरूको संरचना निर्माण गर्दा सम्भव भएसम्म अपाङ्गमैत्री हुनु पर्नेछ ।
४. सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्र प्राप्त गर्न सक्ने: (१) घरेलु हिंसा (कसुर र सजाय) ऐन, २०६६ को दफा ११ को उपदफा (१ख) बमोजिम नेपाल

सरकारले हस्तान्तरण गरेका सेवा केन्द्र प्रदेश सरकारले प्राप्त गर्न सक्नेछ ।

(२) मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा १३ को उपदफा (१ख) बमोजिम नेपाल सरकारले हस्तान्तरण गरेका पुनर्स्थापना केन्द्र प्रदेश सरकारले प्राप्त गर्न सक्नेछ ।

५. सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्रको व्यवस्थापन र संचालन: (१) दफा ३ बमोजिम स्थापना भएका सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्रको व्यवस्थापन र संचालन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(२) दफा ४ बमोजिम प्राप्त भएका सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्रको व्यवस्थापन र संचालन मन्त्रालयले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम हुनेछ ।

६. सेवा केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) घरेलु हिंसा (कसुर र सजाय) ऐन, २०६६ मा उल्लेख भएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त सेवा केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) पीडितलाई तत्काल सुरक्षा प्रदान गर्ने,
- (ख) पीडितलाई उपचारको व्यवस्था गर्ने,
- (ग) पीडितलाई घरपरिवारबाट अलगगै बस्ने व्यवस्था गर्ने,
- (घ) पीडितलाई आवश्यकता अनुसार कानूनी सहायता, मनोविमर्श सेवा, मनोवैज्ञानिक सेवा र आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने ।
- (ङ) पीडितलाई आत्मनिर्भर बनाउन स्वरोजगार सम्बन्धी तालिम दिने,
- (च) पारिवारिक पुनर्मिलन र पुनर्स्थापनाको लागि पहल गर्ने,

स्पष्टीकरण: यस उपदफाको प्रयोजनको लागि "पीडित" भन्नाले घरेलु हिंसा (कसुर र सजाय) ऐन, २०६६ र बोक्सीको आरोप (कसुर र सजाय) ऐन, २०७२ मा परिभाषा गरिएको पीडित सम्झनुपर्छ ।

(२) सेवा केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

७. पुनर्स्थापना केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ मा उल्लेख भएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त पुनर्स्थापना केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) पीडितलाई शारीरिक र मानसिक उपचार गराउने,
- (ख) पीडितको सामाजिक रूपमा पुनर्स्थापना गर्ने,
- (ग) पीडितलाई पारिवारिक पुनर्मिलन गराउने,
- (घ) आवश्यकता अनुसार पीडितलाई औषधि उपचार र परामर्श सेवा तथा सुविधाको व्यवस्था गर्ने,
- (ङ) पीडितको इच्छा विपरीत कुनै काममा लगाउन नहुने,
- (च) पीडितको लागि सिपमूलक तालिम र रोजगारीको व्यवस्था गर्ने,
- (छ) तोकिए बमोजिम पीडितलाई स्वरोजगार र पीडितको शिक्षाको निरन्तरता दिने व्यवस्था गर्ने,
- (ज) पीडितमा पूर्ण रूपमा आश्रित रहेको नावालकलाई पीडितसँगै सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्रमा राख्ने व्यवस्था गर्ने ।

स्पष्टीकरण: यस उपदफाको प्रयोजनको लागि "पीडित" भन्नाले मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ मा परिभाषा गरिएको पीडित सम्झनु पर्छ ।

(२) पुनर्स्थापना केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

८. सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्रहरूको अनुगमन:(१) प्रदेश सरकारले स्थापना गरेका वा प्राप्त गरी संचालन गरेका वा सरकारले स्वीकृति दिएका सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्रको अनुगमन मन्त्रालयले गर्नेछ ।

(२) सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्रको व्यवस्थापन, संचालन मापदण्ड र अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम अनुगमन गर्दा मापदण्ड अनुसार सेवा केन्द्र तथा पुनर्स्थापना केन्द्रहरू सञ्चालन भएको नदेखिएमा मन्त्रालयले तोकिए बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गरी आवश्यक कारवाही गर्नेछ ।

परिच्छेद-३

सेवा तथा पुनर्स्थापना कोष सम्बन्धी व्यवस्था

९. सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषको स्थापना: (१) यो ऐनको उद्देश्य पूरा गर्न प्रदेश सरकारले एक सेवा तथा पुनर्स्थापना कोष स्थापना गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषले दफा ३ र ४ बमोजिमको सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्रलाई आर्थिक तथा अन्य सहयोग उपलब्ध गराउनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सहयोग उपलब्ध गराउने मापदण्ड, आधार र कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०. सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषमा रहने रकम: (१) सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषमा देहाय बमोजिमका रकम रहनेछन् :-

(क) प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकम,

- (ख) नेपाल सरकार वा स्थानीय तहबाट प्राप्त रकम,
(ग) कुनै स्वदेशी वा विदेशी संघ संस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त रकम,
(घ) मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा १५ बमोजिम जरिवाना वापत प्राप्त हुने रकमको आधा रकम,
(ङ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषको व्यवस्थापन र संचालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

११. सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषको संरक्षक: प्रदेश सरकारको मुख्यमन्त्री सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषको संरक्षक रहनेछ ।

१२. सेवा तथा पुनर्स्थापना कोष संचालक समिति: (१) सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषको संचालन गर्न देहाय बमोजिमको समिति रहनेछ:-

(क) ममन्त्री, सामाजिक विकास मन्त्रालय	-अध्यक्ष
(ख) सचिव, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	-सदस्य
(ग) सचिव, सामाजिक विकास मन्त्रालय	-सदस्य
(घ) सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्र संचालक मध्ये अध्यक्षले तोकेको एक जना महिला विज्ञ	-सदस्य
(ङ) सामाजिक विकास मन्त्रालयको सामाजिक विकास महाशाखा प्रमुख	-सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड (च) बमोजिम तोकिएको सदस्यको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ र मन्त्रालयले आवश्यक देखेमा निजको पदावधि एक पटक थप गर्न सक्नेछ ।

१३. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) कोषलाई प्राप्त हुने रकम कोषको बैंक खातामा जम्मा गर्ने, गर्न लगाउने,
- (ख) कोषको खाताबाट सेवा केन्द्र र पुनर्स्थापना केन्द्रहरूलाई आर्थिक तथा अन्य सहयोग उपलब्ध गराउने,
- (ग) कोषको व्यवस्थापन र संचालन सम्बन्धमा आवश्यक निर्णय गर्ने,
- (घ) कोषलाई दिगो र भरपर्दो स्रोतको रूपमा परिचालन गर्न आवश्यक निर्णय गर्ने ।

(२) यस ऐनमा लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१४. बैठक सम्बन्धी व्यवस्था: समितिको बैठक सम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) समितिको बैठक समितिको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।
- (ख) समितिमा तत्काल कायम रहेका कूल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित भएमा समितिको बैठकका लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
- (ग) समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ ।
- (घ) समितिको बैठकले गरेको निर्णय अध्यक्षले प्रमाणित गर्नेछ ।

- (ड) समितिको बैठक कम्तीमा वर्षको तीन पटक बस्नेछ ।
(च) समितिको बैठकसम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-४

विविध

१५. सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषको लेखा र लेखापरीक्षण: (१) सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषको आय/व्ययको लेखा प्रदेश सरकारले तोकेको ढाँचामा राखिनेछ ।
(२) सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषको अन्तिम लेखापरीक्षण महालेखा परीक्षकबाट हुनेछ ।
१६. अधिकार प्रत्यायोजन: मन्त्रालयले यस ऐन बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार आफू मातहतको निकाय वा कुनै अधिकृत कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
१७. नियम, कार्यविधि र निर्देशिका बनाउने अधिकार: यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्नका लागि प्रदेश सरकारले आवश्यक नियम, कार्यविधि वा निर्देशिका बनाउन सक्नेछ ।

प्रमाणिकरण मिति २०७८/०३/०८

आज्ञाले,
राजेन्द्र थापा
कानून सचिव